

Rozhovor s Wernerem Hentschelem

Tomáš Salov

„S Jürgenem Steinem jsme měli vizi“

Vedoucího Správy CHKO Labské pískovce v letech 1991 až 2007 Ing. Wernera Hentschela není pro zaneprázdněnost i jeho současné bydliště v odlehlé části Šluknovska, mimo dosah signálu mobilních operátorů, snadné zastihnout. Nakonec se daří dovolat se. „Tak víte co? Udělejme ten

rozhovor nejlépe hned zítra. V pátek odjíždím s někdejším kolegou ze saské správy parku na Pálavu hledat majky. Mají tam šest druhů, čtyři jsme už dříve našli a rádi bychom potvrdili i ty zbývající dva,“ říká energický sedmdesátník do telefonu. Setkáváme se následujícího dne.

Werner Hentschel. Foto Archiv Wernera Hentschela

Jaké byly vaše začátky na Správě CHKO?

Na Správu CHKO Labské pískovce jsem přišel v roce 1991 z Lesní správy v Rumburku. Ten začátek byl víc než skromný, když jsem nastoupil, převzal jsem dohromady tři věci. První z nich byla kalkulačka s malým solárním panelem. V té době už nefungovala. Druhou věcí se stal soupis pozemků podle jejich druhu. Ten funkční byl. Třetím předmětem bylo notně opotřeбенé razítko. A tím to končilo. Pracoviště CHKO se nacházelo v podkroví školní budovy, převážně starý nábytek byl od školy zapůjčený. Byla tam ještě jedna překližková bedna s propagačními materiály o Pravčické bráně a soutěskách Kamenice. V ruském jazyce.

Kolik v té době měla Správa zaměstnanců?

Dohromady nás bylo šest, v té době už tam byli i dnešní pracovníci Správy Národního parku České Švýcarsko, ředitel Pavel Benda, ředitel odboru ochrany přírody Petr Bauer. Také tam už byl dlouholetý kolega Karel Stein. Aby se vůbec dalo nějak smysluplně pracovat, bylo ze všeho nejdříve nutné najít vhodnější místo, kde Správa mohla působit.

Jedním z působišť byla budova v areálu děčínského zámku. Ten ale vypadal počátkem devadesátých let úplně jinak. Byl zdevastovaný po mnohaletém pobytu sovětské armády, vlastní zámek měl zřícenou jednu

z obvodových zdí a i objekt, do kterého jsme mířili, byl doslova vybydlený. Třeba v patře byla místnost s parketami, které pokrývala ohromná plodnice dřevomorky. Po opravě jsme na zámku sídlili několik let, ale byli jsme tam v nájmu u města Děčín. To po čase přestalo vyhovovat a museli jsme se přesunout znovu, tentokrát do budovy, kterou získala a opravila Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v Teplické ulici. Tam pak Správa sídlila až do sloučení CHKO a národního parku pod jednu hlavičku, a i dnes slouží ochraně přírody i veřejnosti.

Nastoupil jste v roce 1991, rok 1992 byl pro ochranu přírody i správy CHKO klíčový, byl přijat zákon o ochraně přírody a krajiny...

Ten zákon z roku 1992 znamenal opravdu velkou změnu stylu práce. Předtím to fungovalo tak, že se připravovaly odborné podklady pro vyhlášení maloplošných chráněných území nebo památných stromů, dělala se mapování a inventarizace v krajině, ale vývoj krajiny v podstatě nebylo možné moc ovlivňovat. Stanoviska ke stavbám nebyla závazná, ochrana přírody moc pravomocí neměla. To se s přijetím zákona o ochraně přírody a krajiny změnilo, možnosti byly mnohem širší, dodržování podmínek pro ochranu přírody šlo vymáhat i přímo v terénu díky strážci přírody. Vzpomínám v té souvislosti na výborné znalce krajiny Labských pískovců, kterými byli Rainer Marschner, Jiří Marek nebo Václav Sojka, kteří ke Správě CHKO jako strážci přírody nastoupili.

Díky vaší dvojjazyčnosti se rozvíjela také přeshraniční spolupráce...

V Sasku byli s ochranou přírody odjakživa o krok před námi. Tamní CHKO Saské Švýcarsko vznikla už v roce 1956. O 16 let dříve než CHKO Labské pískovce. Kontakty se saskou stranou ale udržovala Správa CHKO už za jednoho z mých předchůdců, Ing. Řeháka. Počátek přeshraniční spolupráce za mé éry sahá do období mého působení na Lesní správě Rumburk, která spolupracovala s Lesní správou Königstein. Dvakrát do roka se pracovníci těchto správ scházeli, jednou na české a jednou na německé straně, diskutovalo se, podnikali jsme exkurze do terénu. Už za socialismu fungovalo při lesním závodu Königstein oddělení ochrany přírody, které vedl dr. Jürgen Stein, pozdější ředitel Správy Národního parku Saské Švýcarsko. V tomto oddělení působili také další němečtí kolegové, kteří pak přešli ke správě národního parku, pánové Holm Riebe, Matthias Herschel a další.

Díky těmto kontaktům jsme s Jürgenem Steinem mohli v devadesátých letech dát dohromady skutečně funkční spolupráci mezi Správou národního parku Saské Švýcarsko a Správou CHKO Labské pískovce. Začali jsme pořádat společné akce pro všechny pracovníky, například odborné exkurze do cenných území na jedné i druhé straně hranice. Spolupracovali jsme jak v odborné rovině, tak i na úrovni osobních vztahů. Účastnili jsme se i přeshraničních jednání ministerstev životního prostředí. Vzájemně jsme se podporovali. Až do takové míry, že když byly vykradeny kanceláře správy na zámku v Děčíně, zařídil nám dr. Simpfendorfer, šéf oddělení ochrany přírody na saském ministerstvu životního prostředí, alarm s odůvodněním, že taková věc se do budoucna nesmí opakovat.

Dá se říci, že tato česko-německá spolupráce v konečném důsledku napomohla i vyhlášení Národního parku České Švýcarsko?

Národní park Saské Švýcarsko vznikl hned po změně režimu, v roce 1990. V tomto směru byli Němci jistě inspirací i pro českou stranu. V prvních letech po sametové revoluci byla vůle k vyhlášení národních parků velká. Podklady jsme měli připravené, mohlo to být hned, pokud by vláda byla vyhlásila Národní park České Švýcarsko usnesením tak jako Šumavu nebo Podyjí. Jenže tehdy ministr životního prostředí Dejmal zastával názor, že náš národní park bude prvním parkem vyhlášeným zákonem, tedy až po přijetí zákona o ochraně přírody a krajiny v roce 1992. Měnila se ale i doba a s ní nálada vyhlášovat národní parky. Pak to trvalo dalších osm let, vyráběli jsme jeden podklad za druhým, vše bylo mnohem komplikovanější. Odborná stránka přípravy spočívala na naší Správě CHKO, podíleli jsme se i na znění zákona o vyhlášení Národního parku České Švýcarsko. Vybavuji si třeba, jak moje manželka Hana ležela doma se zlomenou nohou a psala první návrhy rozpočtu budoucího národního parku...

Spolupráce s německou stranou v té době byla také jedním z velkých argumentů, proč nechat vzniknout národní park i na české straně. Z pohledu ochrany přírody jsme totiž zdejší krajinu vždy vnímali jako jeden jediný celek, rozdělený umělou politickou hranicí. Od samého počátku jsme s Němci utvářeli veškeré plány pro naše území společně, aby si byly přístupy v ochraně přírody v sousedících oblastech co možná nejbližší. Nakonec se v roce 2000 přece jen podařilo vznikem Národního parku České Švýcarsko „dotáhnout“ desetiletý náskok

Němců a vytvořit v sousedství Národního parku Saské Švýcarsko chráněné území se srovnatelným stupněm ochrany přírody. Můžeme na parky pohlížet jako na dvě oddělená území, ale stačí se podívat na mapu a vidíme, že tvoří jednotlivý celek. Ochrana přírody se tu dělá skutečně přeshraničně, státní hranice je při tomto pohledu jen umělou čarou.

Vznik národního parku ale ukrojil z CHKO Labské pískovce pořádný kus území...

Území chráněné krajině oblasti se v roce 2000 opravdu zmenšilo o těch 80 čtverečních kilometrů nového národního parku, ale určitě jsme se nezačali nudit, starosti zůstaly stejné. Připravovala se vyhlášení a vyhlášovala se třeba maloplošná chráněná území, připravovala se národní přírodní rezervace Kaňon Labe, pracovalo se na evropsky významných lokalitách nebo ptačích oblastech. V případě těch posledně jmenovaných jsme měli na starosti oblast Krušných hor až po Karlovy Vary. Nezmezily ani staré známé kauzy, jako třeba jez na Labi.

Jak ten záměr výstavby jezu vnímáte?

Je to nesmysl ekologický i ekonomický! Kořeny celého toho nápadu sahají do třicátých let minulého století, kdy byly realizovány plány k lepšímu splavnění Labe až po Střekov u Ústí nad Labem. Po záboru Sudet v roce 1938 vznikaly plány další, ze kterých pak vyplynulo, že pro spolehlivé splavnění by na německé straně muselo vyrůst skoro dvacet dalších jezů, počítalo se i se stavbou vyrovnávacích nádrží, aby bylo dost vody. Pokud to dávalo nějaký smysl tehdy, tak dnes už vůbec. Němci po celé délce Labe nic stavět nebudou, vody je ještě méně než dřív. Jeden jez u Děčína to nevytrhne. Ale pořád se vyhazují desítky milionů za projekty a studie, aby se jako dokázalo, že ho strašně potřebujeme a chceme. Přál bych CHKO, aby se tímhle tématem už nemusela dál zabývat.

A co byste území CHKO Labské pískovce ještě přál do budoucna?

S kolegou Jürgenem Steinem jsme měli vizi, kterou se bohužel dodnes nepodařilo naplnit. Labské pískovce na české i německé straně spolu s oběma CHKO i národními parky by do budoucna zasloužily být spravovány jedinou, česko-německou správou. Moc bych uvítal, pokud by se podařilo překonat národní hranice a pokud by v budoucnu mohla všechna zdejší chráněná území být „pod jednou střechou“.